

De ani de zile, batem pasul pe loc în energie: chiar ministrul Virgil Popescu declara public deunăzi că din 2015 nu s-a mai pus în funcțiune nicio capacitate nouă. După recordurile absolute de preț din august-septembrie, consumatorii sunt îngrijorați de ce vor avea de plătit la iarnă

Repetenți la energie

**CUM SĂ STAI PE O GĂLEATĂ DE BANI
ȘI SĂ NU POȚI CONSTRUI NIMIC**

De ce s-a ajuns aici?

- **Ce vină are guvernul?**
- **Ce vină are ANRE?**

După o relativă perioadă de calm pe timp de pandemie, **prețurile la energie au explodat anul acesta**, alimentând inflația și amenințând consumatorii cu facturi insuportabile la iarnă. O analiză a Asociației Energia Inteligentă¹ arată că prețurile pentru consumatorul casnic au crescut cu 60% pentru gaze, 25% pentru energie

---

1

<https://asociatiaenergiainteligena.ro/?p=4987&lang=ro>

electrică și 20% pentru termoficare (estimat, se va vedea mai bine la iarnă). În august și septembrie s-au atins noi recorduri pe piețele angro: pentru energia electrică, prețurile spot medii pe primele 7 luni sunt aproape duble față de cele de anul trecut, în timp ce gazele s-au scumpit de circa patru ori. **Costurile electorale ale acestor evoluții** pot fi însă și mai mari: în ultimele zile asistăm la un concurs între partide care propun măsuri de protecție socială în fața creșterilor de prețuri, de la subvenționarea unei părți din factură pentru anumite categorii de consumatori casnici și până la idei de plafonare a prețurilor.

Actualele scumpiri au în parte cauze obiective: prețurile au crescut cam la fel în toată Europa în ultimele săptămâni. Cauzele sunt multiple. Prețurile au crescut din cauza revenirii economiei în 2021 față de perioada de lockdown de anul trecut, ceea ce a însemnat creșterea cererii globale de LNG (mai ales în Asia), creșterea cererii de gaze în general și de energie electrică. Cel puțin la gaze, din motive tehnice, oferta are o inerție mult mai mare decât cererea. Primăvara lui 2021 a fost mai rece, ceea ce a dus la creșterea consumului de gaze, extrăgându-se din înmagazinare, depozitele fiind mult mai mici anul acesta față de anul trecut, când multe state europene își făcuseră rezerve din cauza riscului ca Ucraina să nu ajungă la o înțelegere cu Gazprom până la finele lui 2019. Mai mult, Gazprom a speculat condițiile de piață, reducându-și drastic tranzitul de gaze prin Ucraina din vară, cu intenția de a pune presiuni pe UE pentru operaționalizarea lui Nord Stream 2. Costurile emisiilor de CO2 au crescut și ele, de la 30 la peste 50 euro, dar această creștere reprezintă sub 20% din creșterea totală a prețurilor la energia electrică.

În ciuda faptului că există motive globale și regionale pentru creșterile de prețuri, pe de altă parte **în România energia va deveni din ce în ce mai scumpă și din vina noastră**, iar soluția nu este să plafonăm din nou prețurile. De fapt Ordonanța 114, care a reglementat din nou prețurile pentru energia electrică și gazele naturale în 2019-2020, e una din cauzele majore ale presiunilor pe preț. Consecințele directe și nefaste ale OUG 114, care apar cu regularitate când se dau reglementări naive anti-piață, sunt:

- În piața de gaze a devenit mai rentabil să reduci producția decât să vinzi sub cost;
- S-a amânat exploatarea gazelor din Marea Neagră și au explodat importurile de la Gazprom în anii 2019-2021;
- În piața de energie electrică s-a redus și mai mult față de anii anteriori apetitul investitorilor;
- Iar blocajul total la construcția centralei Romgaz de la Iernut a fost probabil rezultatul aceleiași OUG 114 (care a majorat și costurile de construcție).

Dar să explicăm cele câteva chestiuni care au ținut publicul pe jar în ultimele luni, chiar după abrogarea Ordonanței 114 și mai recent, după ce și alte state europene au anunțat măsuri de protecție a consumatorilor într-un an cu mari creșteri de prețuri.

1. Plafonare vs ajutoare

În ultimele zile, tot mai multe state europene anunță măsuri de protecție socială pentru consumatorii casnici de energie, dar și IMM-uri. Din păcate, mesajul ajunge distorsionat la publicul român, iar populaștii autohtoni profită pentru a face propuneri care de care mai fanteziste. Lucrul cel mai important de știut e că suntem cam singurii la care s-a vehiculat ideea

plafonării prețurilor în sensul reglementării lor, la furnizor sau la producător.

Spania, un exemplu mult citat zilele acestea, nu "plafonează" prețurile. Pur și simplu, ca și Franța, Italia, Grecia și alții, **subvenționează consumatorii** (ca ajutor financiar și/sau prin plata unei părți din factură, dar fără să se discute reglementarea prețurilor la producători sau furnizori). În unele țări ca Spania și Italia, se mai reduc și taxe ca TVA sau accize la consumatorii finali, adică statul renunță la o parte din încasările fiscal de la buget pentru a lăsa mai mulți bani la consumatori și a reduce nivelul facturilor. **Nu este în niciun caz vorba de o plafonare sau reglementare a prețurilor în piață sau o întoarcere din drum a liberalizării făcute în ultimii ani.**

De unde bani pentru aceste măsuri de sprijin? Cele mai multe state europene supraimpozitează companiile din sectorul energiei – adică sunt companii care fac profituri mari în perioada de creștere a prețurilor, iar aceste profituri pot fi temporar supraimpozitate pentru a rezolva ceea ce se consideră a fi o criză temporară. Există însă diferențe majore între aceste state și noi: la noi, 80% din **producția** de energie electrică – Hidroelectrică, Nuclearelectrică, CE Oltenia, ELCEN etc. și 50% din cea de gaze e de stat - Romgaz, adică banii din eventualele profituri excesive oricum se duceau deja la stat în cea mai mare parte, supraimpozitarea nu ar scoate bani în plus la buget pentru protecția consumatorilor. În celelalte țări, producătorii nu sunt nici deținuți de stat, nici nu distribuie 90% din profituri ca dividend la buget. Apoi, noi **avem deja supraimpozitare** în sectorul gazelor încă din 2013, unde tot profitul care rezultă din prețuri ce depășesc nivelul reglementat din 2012 (neajustat nici măcar cu inflația) e impozitat cu 80%. De unde am mai

putea supraimpozita? În alte cuvinte, singurii privați de la care am putea să mai scoatem ceva bani în plus sunt: regenerabilele noi (eolian, solar); și Petrom Brazi. Restul fie deja dă majoritatea profitului la stat, fie e supraimpozitat, ca Petrom pentru gaze. De reținut că actuala criză de prețuri e o criză a **producției, a surselor de energie**; în acest moment, nu furnizorii fac profituri excesive din condițiile actuale excepționale de piață, ci unii producători.

2. Liberalizarea prețurilor

Piețele de gaze naturale și energie electrică au fost liberalizate la 1 iulie 2020, respectiv 1 ianuarie 2021. Liberalizarea ar trebui să însemne că prețurile nu mai sunt stabilite de reglementator; orice furnizor, producător, consumator poate încheia contracte cu cine dorește și la prețuri stabilite de piață. Concret, eu pot cumpăra energie de la orice furnizor; acesta ia energia din piața angro și mi-o aduce în casă prin rețele pentru care plătesc, pe lângă energia sau gazul propriu-zise, și tarife de rețea; la acestea se adaugă accize, alte contribuții și taxe. Costurile de rețea, contribuții, taxe șamd reprezintă mai mult de jumătate din factură.

S-a tot spus iarna trecută că problema liberalizării (care a generat în acel moment prețuri semnificativ mai mari pentru cei care nu și-au schimbat furnizorul comparativ cu cei care au făcut-o) a fost una de "lipsă de comunicare" din partea reglementatorului. Reglementatorul n-ar fi știut să explice mai bine consumatorilor că trebuie să-și caute furnizori cu aceeași atenție cu care o fac pentru alte servicii, bancare, de telefonie, de Internet șamd. Asta e în bună parte adevărat.

Dar eșecul reglementării a fost mult mai serios decât comunicarea proastă, pe care presa o înțelege ușor. **ANRE**

pur și simplu a lăsat să pice lucrurile cum o fi o dată ce calendarul a ajuns la 1 iulie, respectiv 1 ianuarie. Să nu uităm că piața s-a mai liberalizat o dată în 2012-2017 și n-am avut niciodată criza publică a unor șocuri de preț când liberalizarea s-a finalizat. Asta, deoarece **procesul de liberalizare e o chestiune care ține de însăși misiunea reglementatorilor în energie și trebuie pregătit și administrat ca atare**. Ca să stai degeaba, n-ar fi nevoie de o instituție (bine plătită) ca ANRE.

Cum ziceam, am mai trecut și altădată prin de-reglementări. În 2012-2016 au existat calendare de liberalizare. Prețurile pentru gaze au crescut gradual până au ajuns la un nivel de piață. La liberalizarea energiei electrice furnizorii au fost obligați să-și formeze un portofoliu de energie în care ponderea celei la preț reglementat scădea gradual, trimestrial (de la 100%, 80% etc., până la 0%), restul trebuind cumpărat de furnizori din piața liberă. S-a făcut așadar o tranziție graduală, în care și costurile s-au ajustat lin, și cantitățile de energie din piața competitivă au crescut, ducând la prețuri de piață relevante și nu semnificativ mai mari decât la începutul liberalizării.

Însă în 2021, pe lângă faptul că n-am avut o liberalizare pregătită din timp de reglementator, am mai avut parte și de niște norme defectuoase care, pe scurt, au fost echivalente cu o situație complet neplauzibilă: ca urmare a reglementărilor ANRE, a fost ca și când foștii furnizori reglementați (ENEL, CEZ etc.) ar fi dat faliment și niște noi furnizori, de data aceasta "de ultimă instanță" (dar pe numele lor tot ENEL, CEZ etc.) s-ar fi trezit brusc pe cap cu vreo 5 milioane de consumatori la care nu se așteptau și pentru care a fost nevoie să cumpere imediat

4 energie din piață, oricât de scump, întrucât nimeni n-ar fi putut să

prevadă că acești consumatori vor ajunge la ei. **În asta constă marele eșec de reglementare pentru care cineva ar trebui să răspundă profesional**, dacă partidele și guvernarea ar avea vreme să se ocupe și de lucruri serioase.

De reținut că **șocul de preț din această cauză s-a amortizat în bună parte deja**: în acest moment, nu mai sunt diferențe semnificative între ofertele concurențiale și cele pentru consumatorii care au rămas la vechiul furnizor și pe vechiul contract. Creșterile de prețuri de acum încolo au alte cauze, nu liberalizarea prost gestionată, care ca multe alte lucruri în România a trecut fără ca din ea să învățăm vreo lecție, să avem o dezbateră relevantă pe subiect dincolo de trollingul unor comentatori cu agendă – ori chiar fără să observăm că a existat o problemă și să-i înțelegem cauzele.

3. Concurența în piața de energie

Spunea premierul Cîțu că o piață concurențială va genera prețurile cele mai mici (economic posibil). Așa este, iar prețurile din România (în ciuda unor presiuni interne de creștere) sunt destul de apropiate de cele din regiune și din cauză că, într-o rețea interconectată și cu piețe "cuplate", orice exces al cererii față de ofertă, și implicit o creștere a prețurilor, se "sparge" imediat în importuri de unde energia e mai ieftină, ajungându-se la un oarecare echilibru regional, limitat în cele din urmă doar de capacitățile fizice de import și export.

Pe de altă parte, trebuie să înțelegem mai exact ce înseamnă concurența în piața de energie. Producătorii vând către furnizori (piața angro); iar furnizorii vând către consumatori (piața de retail). După liberalizarea de la începutul anului, piața de retail e cât se poate de liberă, dar asta în

condițiile în care **piața angro la noi e concentrată în cvasi-monopol pentru energie electrică și în duopol pentru gaze naturale**. În plus, mai există încă restricții administrative la tranzacționarea pe piețele angro, care duc la distorsiuni. De pildă, forțarea producătorilor să vândă anumite cantități în anumite piețe, pe care o facem prin încălcarea regulilor europene, a dus la tot felul de mișcări speculative.

La energie electrică, vreo **80% din piața producătorilor** e reprezentată de Hidroelectrică, CE Oltenia, Nuclearelectrică, ELCEN șamd – toate companii ale aceluiași acționar, Ministerul Energiei. Restul sunt Petrom Brazi, regenerabilele (intermitente) și importurile. Deci despre ce concurență vorbim? Dacă ne dorim concurență reală, în beneficiul consumatorului, **de ce nu vorbim de spargerea monopolului Ministerului Energiei aici?**

Similar la gaze: piața e dominată de duopolul Petrom-Romgaz, la care se adaugă importurile de la Gazprom. Problemele structurale din piața de energie, care o fac să nu fie concurențială cu adevărat, în ciuda liberalizării, vin din faptul că **au fost descurajate voit investițiile private**. Când proprietarul producătorilor de energie e același cu instituția care face și regulile în piață pentru concurenții săi, situația e aproape inevitabilă și descrisă în orice manual de economie! Dar acesta e un alt subiect despre care nu vorbim.

Duopolul Petrom-Romgaz a fost construit chiar de statul român la începutul anilor 2000. De ce oare n-om fi spart noi sectorul în mai multe companii, pe care să le fi privatizat cu diverși investitori ca să concureze realmente între ele? Actualul **"cartel**

soft" din sectorul energiei electrice e opera decidenților din guverne și parlamente care au blocat privatizările Turceni, Rovinari și Craiova în 2005-2006, de care erau interesați câte șapte-opt investitori de prestigiu din UE și SUA; cu totul altfel ar fi arătat azi piața cu mai mulți jucători care să concureze realmente.

Rezultatul? În loc să fi avut parte de modernizări în anii trecuți la centralele pe cărbune, și implicit o durată de viață mai lungă pentru ele, vom închide aproape de tot CE Oltenia din cauză că nu poate rezista în piață, înainte să trebuiască s-o închidem pentru că poluează. Cu alte cuvinte, chiar înainte de decizia de abandon al cărbunelui – *coal phase-out* – zilele astea CE Oltenia nu reușește să oferteze în piață, deși prețurile sunt mari și ar vinde în profit, din cauza avariilor și întreruperilor neprogramate. Dacă în condiții favorabile de piață CE Oltenia nu reușește să producă, în ce fel ne mai bazăm noi "securitatea energetică" pe ea? Întrebarea e interesant de pus unui sistem plin de decidenți și comentatori cu dublă calificare și diplome în securitate națională.

Trebuie bine înțeles că ținerea în viață a acestor companii ale Ministerului Energiei s-a putut face doar prin descurajarea permanentă a oricărei concurențe din mediul privat. Reducerea brutală a certificatelor verzi în 2013-2014, de pildă, adică schema de sprijin pentru energia regenerabilă, s-a decis (mai ales) ca urmare a lobby-ului cărbunelui. La fel, investițiile noi probabil au fost descurajate și de HG-ul din 2013 prelungit succesiv ani de zile care "decupa" o bucată de piață (rezerve și servicii de sistem) cu dedicație pentru CE Oltenia și CE Hunedoara. Tot așa, în prezent doar CET-urile cu eficiență

**Paradoxul:
închidem CE Oltenia
pentru că nu-i în
stare să vândă,
înainte s-o
închidem pentru că
poluează**

îndoielnică sunt eligibile pentru bonusul de cogenerare, de fapt o altă schemă de subvenționare pură – dar nu și vreun investitor privat într-o centrală nouă, modernă după 2016.

Cel mai important, **blocarea contractelor bilaterale negociate liber între vânzătorii și cumpărătorii în piața angro prin legea energiei e tot din cauza dominației companiilor de stat ale Ministerului Energiei.** Pentru acestea, mai exact, pentru eternul scandal cu Hidroelectrica, a fost nevoie să se construiască prin diktat administrativ o piață în care companiile de stat să fie forțate să vândă competitiv, transparent și fără parteneri favorizați. Asta, pentru că nu erau altminteri în stare să mimeze competiția între ele și nici să nu vândă în pierdere către "băieții deștepți".

4. Instituții slabe

Este șocant că **statul român n-a fost în stare de mai bine de 6 ani nici să atragă vreo investiție privată, nici să-și modernizeze el capacitățile proprii de producție,** iar acum contemplăm perspectiva închiderii întregului sector de cărbune fără a pune nimic în loc.

Mai mult, diverși comentatori deplâng soarta cărbunelui românesc și dau vina pe UE că ne lasă fără energie. Asta, în condițiile în care UE încearcă fără succes să ne vâre în buzunar pentru investiții noi substanțial mai mulți bani decât costurile emisiilor pe care le plătim! Sunt puține emisiuni TV pe subiect care să nu aibă invitați ce delirează anti-UE în acest fel, mizând pe faptul că sectorul e unul tehnic iar lumea nu prea cunoaște datele elementare ale problemei.

Ilustrativ în acest sens e proiectul centralei noi de la Iernut, care ar fi trebuit să fie pusă în funcțiune la 1 ianuarie 2020 cel târziu și pentru care o parte de finanțare vine dintr-un fond constituit din vânzare de certificate de emisii în 2013-2020. Baniile aceștia erau "bani gratis": am primit pe degeaba de la UE certificate de emisii, le-am vândut europenilor, iar din banii strânși trebuiau finanțate investiții în capacități noi cu emisii reduse, adică exact măsuri care să atenueze șocul închiderii centralelor poluante. Baniile au fost alocate pentru 21 de proiecte, din care am făcut 4 (dacă se termină centrala lui Romgaz). Între celelalte 17 se numărau și proiectele de modernizare la CE Oltenia sau Hunedoara, care le-ar fi prelungit acestora durata de viață. Centrala de la Iernut trebuia să fie gata la 1 ianuarie 2020, dar lucrul nu s-a întâmplat până în ziua de azi. Ne-am dus ca de obicei cu căciula în mână la Comisie ca să ne păsuim încă doi ani cu eligibilitatea cheltuielilor, în speranța că poate totuși reușim să finalizăm Iernut și să nu returnăm banii. Meciul încă se joacă și e pe muchie de cuțit.

Discuțiile de luni de zile privind proiectele ambițioase propuse de Ministerul Energiei pentru PNRR (în bună parte retrimise înapoi de Comisie) au făcut mai mult rău decât bine: au torpilat complet pregătirea pentru banii pe care chiar am putea să-i accesăm la nivelul nostru de capacitate administrativă, în proiecte cu care suntem ceva mai obișnuiți, nu sunt așa de complexe și condiționate de reforme politice precum cele din PNRR – un program a cărui logică unele

Din banii UE pentru energie 2014-20 am cheltuit doar 15%; restul trebuie tras în următorii doi ani, ori se pierd

ministere nu au înțeles-o nici până în ziua de azi².

- Banii europeni pentru energie din ciclul 2014-20 încă nu au fost cheltuiți (absorbția la final de 2020 e pe la 15%); ce nu finalizăm până în 2023 se dă înapoi
- Nu s-au definitivat programele operaționale 2021-2027, deci optimist primii bani vor putea intra abia prin 2023-2024
- Planurile de *Tranziție Justă* au fonduri substanțiale pentru restructurarea zonelor miniere de cărbune care vor fi închise.
Ministerul Energiei s-a derobat de orice responsabilitate și aici, pasându-le integral la Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, de parcă nu la Energie sunt CE Oltenia sau CE Hunedoara și nici responsabilitatea închiderii lor cu costuri suportabile pentru cei afectați
- Fondul de Modernizare, un mecanism prin care banii din certificatele de emisii plătite cu dificultate de CE Oltenia și alții s-ar întoarce în investiții fix în sectorul de energie, are întâzieri în publicarea ghidului solicitantului, document absolut necesar ca să știi cum să scrii proiectul (ca beneficiar) și cum să stabilești ce finanțezi cu prioritate (ca stat). Vor fi acolo mai mult de 6-7 miliarde euro, cât se estima anul trecut, ori poate chiar 10, tocmai pentru că au crescut prețurile certificatelor de emisii și tendința e de creștere în continuare. În timp ce noi învârtim de doi ani o listă cu nume de proiecte posibile și niciun ghid de

Nu-s investiții noi în producție, dar și dacă investitorii ar fi interesați, nu s-ar putea conecta la rețea

finanțare, Cehia, Polonia și Ungaria au tras deja prima tranșă.

- **Culmea e că lumea se vaită de creșterea costurilor cu certificatele de emisii de CO2 pe care trebuie să le plătească, dar uită că banii din aceste certificate s-ar putea întoarce înmulțit tot la noi**, pentru investiții în sectorul energiei (din ce credeți că se finanțează Fondul de Modernizare)? Pur și simplu nu suntem în stare să legăm stânga cu dreapta.

Pe scurt, nu ne forțază nimeni să închidem CE Oltenia "fără să punem nimic în loc", cum spun analiștii cu agendă; nici măcar nu ne penalizează cineva deoarece emitem mai mult CO2 decât alții din UE. Dimpotrivă, stăm pe o găleată de bani din care nu suntem în stare să luăm, mai mulți decât plătim noi pentru emisii, utilizabili în modernizarea sectorului ca să nu mai stea "securitatea energetică a țării" în centrale din 1964, singurele pe care știau unii să le tot "re-tehnologizeze".

O altă chestiune pe care n-o discutăm e întârzierea inacceptabilă în proiectele de infrastructură precum liniile electrice și conductele de gaze. De exemplu, dacă ne uităm pe planurile de investiții pe 10 ani ale Transelectrica (variantele din fiecare din ultimii 5 ani) vedem că 100% din proiectele de întărire a rețelei pentru conectarea de noi capacități și 80% din celelalte proiecte sunt întârziate, cu 1-3 ani – ori chiar cu 15 în unele cazuri!

Asta se traduce în refuzul Transelectrica să emită avize tehnice de racordare pentru noi capacități (investitorului i se spune direct că

² Deși multă lume, inclusiv EFOR, s-a străduit din răsuputeri să le-o explice <https://expertforum.ro/pnrr-for-dummies/>

rețeaua nu poate permite conectarea în acel loc) sau solicitarea de la investitori a unor tarife prohibitive pentru "întărirea rețelei". Vorbim de investiții în orice tehnologie (gaze, regenerabile) care s-ar face în ciuda barierelor birocratice (dificultatea încheierii de contracte de energie), fără scheme de sprijin de tipul certificatelor verzi sau bonusului de cogenerare (nicio investiție după 2016 nu mai e eligibilă azi pentru vreo formă de sprijin de acest tip) și care se împiedică doar de accesul la rețea.

Se închid capacități

vechi și ne plângem că

nu apare nimic în loc, dar dacă ar apărea, s-ar putea să nu le putem racorda. Deși planurile Transelectrica sau Transgaz sunt aprobate de ANRE, iar tarifele de rețea ar trebui să fie corelate cu investițiile făcute, ANRE se mulțumește să constate în rapoartele sale anuale, detașat, că proiectele sunt "întârziate". Situația nu e cu mult mai bună nici la rețelele de distribuție. Ce măsuri a luat ANRE în ultimii ani pentru sancționarea neîndeplinirii planurilor de investiții în rețele? Ce valoare au planurile pe 10 ani, trimise la asociațiile europene ale operatorilor de transport și sistem, și după care își corelează toți planurile de investiții?

5. Consumatorul vulnerabil

Creșterile de prețuri la energie sunt reale și vor afecta pe toată lumea, nu doar pe cei mai săraci. Discutăm de ani de zile (de la pachetul anterior de directive pe energie, transpus în 2012) de necesitatea definirii consumatorului vulnerabil și sprijinul acestuia. Guvernul a redactat un proiect de lege, trecut prin Senat cu niște modificări, aflat acum la Camera Deputaților. La o privire rapidă, constatăm următoarele:

- Consumatorul vulnerabil e "definit" corect la început (copy paste din

acte normative europene), dar în ce privește măsurile concrete de sprijinire a lui avem în continuare **ajutoare de încălzire pentru exact același tip de beneficiari ca și până acum**, definiți exclusiv pe criteriul venitului. Nu există nicio formă de sprijin pentru consumatorii vulnerabili altfel decât prin faptul că au venituri (oficiale)

mici. Totuși, tot "săraci energetic" sunt și cei care plătesc o pondere mare din venituri pe energie (chiar dacă venitul în sine nu e foarte mic), ori nu-și permit o temperatură decentă în casă. Vulnerabili sunt și cei

care nu sunt neapărat săraci, dar lipsa accesului la o formă de energie le pune în pericol grav sănătatea, dacă de exemplu au nevoie de aparatură medicală care funcționează cu energie electrică – ei ar avea nevoie de măsuri pentru a asigura acces cu zero întreruperi, nu ajutor în bani. Vulnerabili sau săraci energetic sunt și oameni care pur și simplu locuiesc în clădiri neconforme, prost izolate, iar factura la încălzire lovește greu buzunarul. Tot săraci energetic sunt și cei care n-au deloc acces la încălzire: de pildă, cei în orașe care s-au debransat de la termoficare și nu-și permit centrală (eventual improvizează soluții de încălzire nesigure în operare), sau cei care sunt bransați la termoficare dar nu primesc serviciul (probabil jumătate dintre bucureșteni, altminteri cei mai "bogați" din țară după criteriile de eligibilitate pentru sprijin din legea consumatorului vulnerabil). Nu ne oprea nimeni să definim consumatorul vulnerabil și în funcție de particularitățile noastre, câtă vreme vulnerabilitatea e justificată și căutam soluții pentru a rezolva problema lor. Cu alte cuvinte, noua lege "definește" exact

**Nu se știe de ce a
trenat ani de zile
o lege care nu
aduce mai nimic
nou față de cea
din 2012**

consumatorul vulnerabil din 2011, de când avem ordonanța cu ajutoarele de încălzire. Nu e deloc clar atunci de ce ne-a luat 10 ani să o facem.

- Tot în materie de sprijin altfel decât în bani de la buget, e greu de înțeles de ce nu s-au introdus măsuri simple, ca tariful binomial sau dreptul consumatorului de a cere echilibrarea facturilor pe parcursul unui an. Una e să plătești 1200 de lei într-o lună pe încălzire, alta e să plătești câte 100 de lei pe lună. Chiar și un consumator cu venituri decente poate avea dificultăți să achite încălzirea într-o lună de vârf pe sistemul de azi. În acel moment și el devine, de fapt, vulnerabil, dacă soluția pe care o găsește e să stea în frig sau să renunțe la alte bunuri de bază.
- Avem în continuare exclusiv sprijin financiar: ajutor de încălzire plus ajutor sumă fixă pentru alte forme de energie folosite de aceeași gospodărie. Sprijinul poate cel mai important, non-financiar, e lăsat pentru aprobări ulterioare în programe care urmează a fi făcute de ministere sau autorități locale.

Pe scurt, e imposibil de înțeles de ce adoptarea legii consumatorului vulnerabil în această formă trenează de luni de zile și în actualul parlament. Practic, discuția a fost dacă să dăm 10 lei sau 15 lei aceluiași beneficiar pe care îi putem găsi relativ ușor ca și acum 10 ani, după veniturile oficiale, pentru simplul fapt că pe ceilalți habar n-avem cum să-i numărăm sau cum să ajungem la ei cu ce au nevoie.

Ce se întâmplă cu persoanele care n-au deloc energie electrică, n-ar trebui să luăm măsuri pentru asigurarea

accesului? Ce se întâmplă în cazurile mult mai frecvente de consumatori din mediul rural cu case prost izolate, cu sobe care scot fum în locuință: nu era cazul să fi petrecut lunile acestea ca să-i numărăm pe acești oameni, să îi ajutăm să-și facă un proiect de renovare a casei (schimbarea sobei și izolarea termică), apoi să le dăm bani pentru renovare, ca să aibă și confort în casă, și aer respirabil, și factură mai mică la combustibil pe viitor, cu atât mai mult cu cât trebuie să raportăm și noi creșterea eficienței energetice la UE și renovarea tuturor clădirilor până în 2050?

SOLUȚII

Toate aceste probleme vin nu atât din lipsa banilor, pentru că aceștia sunt destui, și europeni, și investiții private, ci din incapacitatea cronică a instituțiilor publice românești de a-și face treaba. Să le luăm pe rând.

1. Ministerul Energiei are o problemă în primul rând să-și înțeleagă rolul. El trebuie să facă politici în domeniul energiei, nu să-și protejeze propriile companii de concurenți. E nevoie de reorganizare serioasă, ajungând chiar până la a **transfera companiile în altă parte (poate la Ministerul Finanțelor); în schimb ar trebui să preia înapoi Transelectrica și Transgaz.** Acest lucru ar fi consecvent cu prioritatea asigurării securității energetice, de care operatorii de transport și sistem sunt responsabili. Transportul și conectările sunt, eventual, activități cu încărcătură strategică – nu arderea de cărbune.

Pe de altă parte, Ministerul ar trebui să-și **întărească semnificativ capacitatea de a face scheme de ajutor de stat.** Motivul pentru care, de exemplu, marea majoritate a proiectelor din PNRR propuse de minister în

Cu Ministerul Energiei în forma actuală nu vom putea face reforme ori lua bani din PNRR, adică va continua ce am văzut de 10 ani

variantele din vară erau inacceptabile (mai exact, 1,5–1,6 miliarde de euro din cei 1,8 miliarde ceruți nu se puteau aproba) era că încălcau grav legislația europeană pe ajutor de stat sau chiar și directivele europene pe energie. Nu poți da direct subvenție propriilor companii, că descurajezi concurența. Ministerul știe de ani de zile că va fi singura instituție cu atribuții să facă scheme de ajutor de stat în energie, cum ar fi certificatele verzi sau bonusul de cogenerare sau orice alt stimulent, de exemplu pentru stocare de energie la regenerabilele intermitente. Știe, de asemenea, că proiectele din fonduri europene pe ciclul 2014-2021 au fost blocate doi ani pe motiv că nu eram în stare să scriem corect schemele de ajutor de stat (problema fiind aici și la Ministerul Energiei, și la Consiliul Concurenței). Și cu toate că se lovește mereu cu capul de aceleași praguri, nu a investit nimic în creșterea propriei capacități, deci se pregătește să mai încerce o dată. Dacă nu în PNRR, măcar la Fondul de Modernizare – unde am trimis la BEI din nou proiecte în CE Oltenia, fără să fie clar de ce ar fi mai bune decât ale unor concurenți privați, câtă vreme ghidul de finanțare n-a fost publicat.

Toate formele de sprijin pentru companiile din sectoare competitive (în principal producție) trebuie să fie deschise oricui, companiilor de stat sau investitorilor privați. Singurele investiții permise "cu dedicație" sunt cele în monopol natural – rețele electrice sau de gaze – dar chiar și acolo trebuie pregătită documentație serioasă pe ajutor de stat.

Ministerul mai trebuie să-și asume funcții și politici de eficiență energetică (aici din nou e un conflict de interese între a deține producători de energie și măsuri care duc la reducerea cererii de energie). Trebuie să-și întărească și capacitatea de achiziții publice și de planificare

strategică. Va fi obligat să joace un rol și în planurile de tranziție justă, și în sectorul termoficării, pe care le-a aruncat intenționat în ograda altora. Va trebui să-și articuleze politicile energetice cu eficiența energetică în clădiri, care ține de Ministerul Dezvoltării. În locul proiectelor fanteziste, e nevoie de o lege bună a energiei, nu OUG punctuale. E necesară o rescriere integrală a vechii legi 123/2012 pentru a reface ce s-a stricat (mai ales pe gaze) și pentru a prelua noile directive europene (mai ales pe energie electrică).

Nu-i suficient să introducem în organigrama ministerului etichete mai "europene" de pus pe uși, de tipul Direcția Schimbări Climatice sau *Green Deal*; e nevoie de concursuri serioase pentru conducerea pozițiilor cheie în minister. Dată fiind catastrofa gestionării domeniului în ultimii ani, ar fi nevoie de fapt ca toți funcționarii publici să dea un examen serios și să-i păstrăm doar pe aceia care își pot respecta fișa postului, chit că rămân doar câțiva. Scuza că nu putem da afară funcționarii publici indiferent cât de incompetenți sau nemotivați ar fi nu ține atâta vreme cât vedem cum funcționarii sunt oricum numiți, schimbați, concediați pe criterii politice. Dacă s-ar vrea, majoritatea guvernamentală ar putea reforma serviciul public astfel încât toți funcționarii să rămână în sistem doar dacă sunt competenți, dar să fie inamovibili în rest. Fără asta, putem să ne luăm adio de la bani UE și oportunități de reformă: cu siguranță nu putem face PNRR. Situația din administrația publică românească este cu mult mai proastă decât acum 5-10 ani din cauza clientelizării și politizării fără precedent.

Ca să nu ajungem să returnăm banii din PNRR, e esențial ca **Ministerul Energiei să se concentreze pe reforme**, cu ambiții mai mici de a face investiții într-o primă fază, pentru că

pur și simplu nu are proiecte mature nici pentru programe care finanțează proiecte mult mai simple. Între reformele urgente ar trebui să fie restructurarea onestă a ministerului, întărirea capacității, construcția cadrului legal pentru energie, strategii pe hidrogen și pe termoficare. Bani de investiții, din toate fondurile europene disponibile, ar putea să meargă mai curând pentru **eficiență energetică în clădiri** – chiar dacă asta ar însemna ca mai mulți bani să se ducă la Ministerul Dezvoltării sau în altă parte. În primul rând programe pentru locuințe unifamiliale din mediul rural, pe care Ministerul Energiei vrea să le branșeze la gaze, deși nu sunt izolate termic. În clădiri există spațiu suficient pentru toți banii pe care îi cerea Ministerul Energiei și încă va mai fi nevoie. De pildă, strategia de renovare a clădirilor (alt angajament față de UE) arată că ar fi nevoie de 12-13 miliarde de euro până în 2030 doar ca să ne apropiem de țintele europene pentru 2030 și 2050.

ANRE. Dacă tot trebuie să revizuim întreaga legislație primară în sectorul energiei ca să transpunem noul pachet de directive, nu e niciun motiv să nu republicăm și legea privind ANRE (160/2012) – cu condiția să existe o majoritate cu adevărat reformistă care să propună o lege bună. Problema s-a mai pus deja o dată în iulie și oricum la anul expiră patru din mandatele actualei conduceri. Am putea să organizăm un concurs serios pentru aceștia sau, mai bine, să selectăm competitiv întreaga conducere după reguli noi. Am putea introduce chiar în lege un mecanism transparent, competitiv prin care să fie selectată conducerea instituției, iar după aceea să îl și punem în aplicare.

ANRE și-a pierdut credibilitatea în ultimii ani și ea nu poate fi recâștigată decât dacă punem la vârf oameni profesioniști care să reformeze instituția. Dacă impunem condiții

rezonabile de experiență și competențe și dacă facem interviuri publice, am putea scăpa odată pentru totdeauna de trocurile politice între partide pentru numirea propriilor sinecuriști fără legătură cu sectorul. N-ar strica să chemăm chiar observatori din societatea civilă și de la Comisie în acest proces! În plus ar fi nevoie și de reducerea salariilor nesimțite: oamenii competenți trebuie să aibă salarii decente, dar nu depășind 10.000 de euro pe lună, peste ce câștigă reglementatorii mult mai competenți din alte țări europene. Sumele exorbitante sunt irezistibile pentru sinecuriștii de partid.

Consumatorul vulnerabil. Aici trebuie să ne punem serios pe treabă. Nu e nevoie nici să reinventăm roata, nici să ne blocăm în faptul că nu putem rezolva toate problemele deodată. Trebuie început prin a identifica cu precizie persoanele vulnerabile pe care nu le putem prinde sau sprijini suficient cu actualul ajutor de încălzire. Putem să ne uităm ce au făcut alții: **până și Serbia are niște programe deștepțe pentru consumatorii vulnerabili din mediul rural.**

Am putea lansa, de pildă, un program coerent prin care izolăm termic casele din sate, eventual acelea pe care intenționăm să le branșăm la gaze: trebuie discutat proiectul cu fiecare proprietar în parte, refăcut sistemul de încălzire din toată casa, legat la viitoarea rețea care ajunge până în fața casei, dar și izolată termic locuința ca să fie cât mai puține scurgeri de energie. Abia după aceea vom vedea cât mai trebuie dat ca ajutor de încălzire și cât anume din întregul cost poate fi acoperit de proprietar. Pentru cei care stau la bloc în orașe cu termoficare trebuie să începem odată să corelăm banii de anvelopări cu banii pentru reforma încălzirii. **Suntem singura țară din UE care de 10 ani bagă bani**

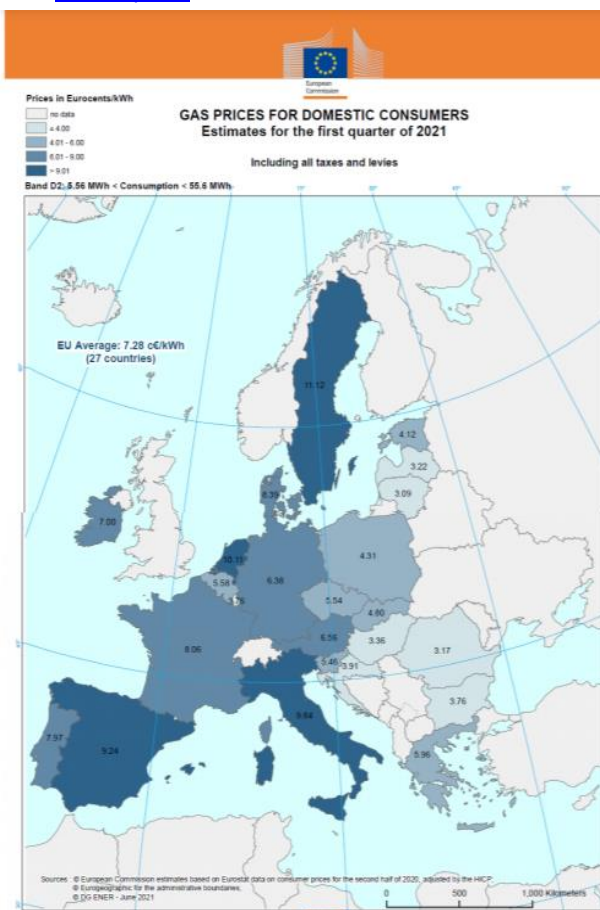
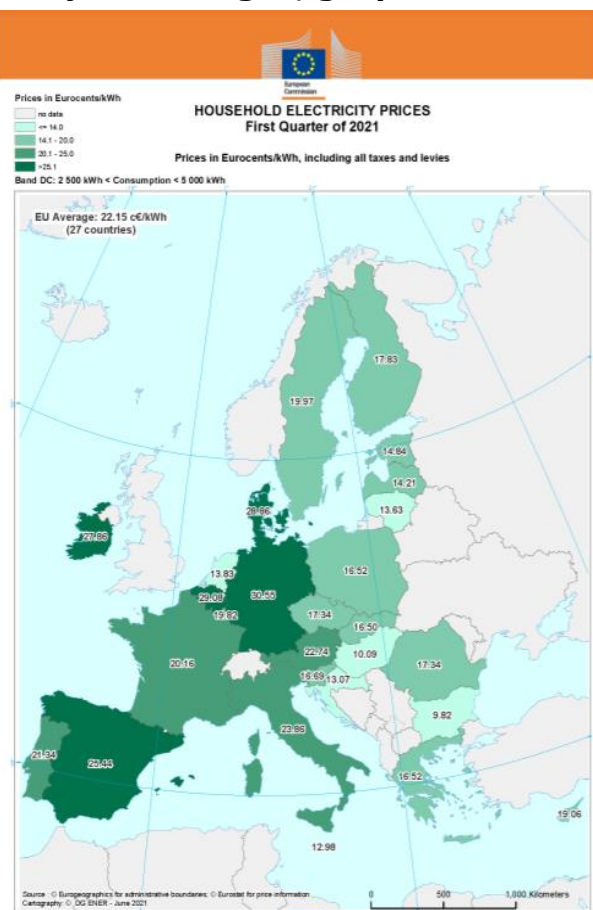
complet separat pentru producția, transportul și consumul de energie, fără vreo legătură între ele și implicit complet ineficient.

Observație: în ciuda faptului că problemele sistemului energetic românesc sunt reale, ar fi bine să nu cădeți totuși în capcana jelaniei apocaliptice, ca "prețul energiei electrice e de 10 ori peste Franța", doar pe baza vreunui grafic cu prețuri spot din piața angro într-o zi sau alta. Această piață e volatilă, intens speculativă, sensibilă la condiții excepționale sau dacă bate vântul în seara asta la ora 11 ori nu. Au fost

situații în care prețurile spot au avut și valori negative pe un anumit interval orar – adică s-au dat bani ca să-ți preia cineva curentul. E greșit să faci din asta titlu de presă generalizator. Important este să comparăm ce plătește la noi consumatorul final cu ce plătesc cei din alte țări, în piața de retail, după ce se aplică toate tarifele corespunzătoare de rețea. Iar asta ca valori medii pe o perioadă mai lungă, că nici contractele pe care le aveți cu furnizorii nu-și modifică prețurile de la o zi la alta. Din păcate, datele cele mai recente pe care le avem sunt pe Q1 2001 și prețurile sunt de atunci în creștere, în toată Europa.

Prețurile energiei, gospodării

[Foto copertă](#)

Sursa: https://ec.europa.eu/energy/data-analysis/market-analysis_en

Material realizat cu sprijinul financiar Active Citizens Fund România, program finanțat de Islanda, Liechtenstein și Norvegia prin Granturile SEE 2014-2021. Conținutul acestui material nu reprezintă în mod necesar poziția oficială a Granturilor SEE și Norvegiene 2014-2021; pentru mai multe informații accesați www.eeagrants.org